

ZAKON O VARSTVU PRED DISKRIMINACIJO (ZVarD)

1. Splošne določbe

1. člen (namen in vsebina zakona)

(1) Ta zakon določa varstvo vsakega posameznika in posameznice (v nadaljnjem besedilu: posameznik) pred diskriminacijo ne glede na spol, narodnost, raso ali etnično poreklo, jezik, vero ali prepričanje, invalidnost, starost, spolno usmerjenost, spolno identiteto in spolni izraz, družbeni položaj, premoženjsko stanje, izobrazbo ali katero koli drugo osebno okoliščino (v nadaljnjem besedilu: osebna okoliščina) na različnih področjih družbenega življenja, pri uresničevanju človekovih pravic in temeljnih svoboščin, pri uveljavljanju pravic in obveznosti ter v drugih pravnih razmerjih na političnem, gospodarskem, socialnem, kulturnem, civilnem ali drugem področju.

(2) S tem zakonom se kot samostojen državni organ na področju varstva pred diskriminacijo ustanovi zagovornik oziroma zagovornica načela enakosti (v nadaljnjem besedilu: zagovornik) ter določijo njegove naloge in pooblastila.

(3) Varstvo pred diskriminacijo velja tudi za pravne osebe, ki jih opredeljuje pravni red Republike Slovenije, če se okoliščine, ki bi lahko bile podlaga za diskriminacijo, po vsebini lahko nanašajo na te osebe.

(4) Ta zakon opredeljuje in prepoveduje diskriminacijo, določa organe in ukrepe za spodbujanje enakega obravnavanja, določa položaj in pristojnosti zagovornika, postopek pri zagovorniku v primeru ugotavljanja obstoja diskriminacije in posebnosti pravnega varstva diskriminiranih oseb.

2. člen (uporaba zakona)

(1) Ta zakon zavezuje državne organe, lokalne skupnosti, nosilce javnih pooblastil ter pravne in fizične osebe, ki morajo na vseh področjih oblastnega odločanja, delovanja v pravnem prometu in pri drugem svojem delovanju oziroma ravnanju v razmerju do tretjih oseb zagotavljati varstvo pred diskriminacijo oziroma enako obravnavanje vseh oseb, zlasti v zvezi:

- s pogoji za dostop do zaposlitve, samozaposlitve in poklica, vključno z izbirnimi merili in pogoji zaposlovanja, ne glede na vrsto dejavnosti in na vseh ravneh poklicne hierarhije, vključno z napredovanjem,
- z dostopom do vseh oblik in do vseh ravni karijerne orientacije in svetovanja, poklicnega in strokovnega izobraževanja in usposabljanja, nadaljnjega poklicnega usposabljanja in preusposabljanja, vključno z delovno prakso,
- z zaposlitvenimi pogoji in pogoji dela, vključno s prenehanjem pogodbe o zaposlitvi in plačami,

- s članstvom in vključevanjem v organizacijo delavcev ali delodajalcev ali v vsako organizacijo, katere člani opravljajo določen poklic, vključno z ugodnostmi, ki jih zagotavljajo take organizacije,
- s socialno zaščito, vključno s socialno varnostjo in zdravstvenim varstvom,
- s socialnimi ugodnostmi,
- z vzgojo in izobraževanjem,
- z dostopom do dobrin in storitev, ki so na voljo javnosti, vključno s stanovanji, in preskrbo z njimi.

(2) Posebni zakoni lahko podrobneje določijo ravnanja, ki pomenijo diskriminacijo in določijo sankcije zanje na svojem področju veljavnosti.

(3) Ne glede na določbe drugih zakonov se uporabljajo določbe tega zakona, če so za diskriminirano osebo ugodnejše.

3. člen **(prenos pravnih aktov Evropske unije)**

S tem zakonom se v pravni red Republike Slovenije v zvezi z varstvom pred diskriminacijo prenašajo naslednji pravni akti Evropske unije:

- Direktiva Sveta 2000/43/ES z dne 29. junija 2000 o izvajanju načela enakega obravnavanja oseb ne glede na raso ali narodnost (UL L št. 180 z dne 19. 7. 2000, str. 22);
- Direktiva Sveta 2000/78/ES z dne 27. novembra 2000 o splošnih okvirih enakega obravnavanja pri zaposlovanju in delu (UL L št. 303 z dne 2. 12. 2000, str. 23);
- Direktiva Sveta 2004/113/ES z dne 13. decembra 2004 o izvajanju načela enakega obravnavanja moških in žensk pri dostopu do blaga in storitev ter oskrbi z njimi (UL L št. 373 z dne 21. 12. 2004, str. 37);
- Direktiva 2006/54/ES Evropskega parlamenta in Sveta z dne 5. julija 2006 o uresničevanju načela enakih možnosti ter enakega obravnavanja moških in žensk pri zaposlovanju in poklicnem delu (preoblikovano) (UL L št. 204 z dne 26. 7. 2006, str. 23);
- Direktiva 2014/54/ES Evropskega parlamenta in Sveta z dne 16. aprila 2014 o ukrepih za lažje uresničevanje pravic, podeljenih delavcem v okviru prostega gibanja delavcev (UL L št. 128 z dne 30. 4. 2014, str. 8).

2. Oblike diskriminacije in enako obravnavanje

4. člen **(diskriminacija)**

(1) Diskriminacija pomeni vsako neupravičeno dejansko ali pravno neenako obravnavanje, razlikovanje, izključevanje ali omejevanje ali opustitev ravnanja zaradi osebnih okoliščin, ki ima za cilj ali posledico oviranje, zmanjšanje ali izničenje enakopravnega priznavanja, uživanja ali uresničevanja človekovih pravic in temeljnih svoboščin, drugih pravic, pravnih interesov in ugodnosti.

(2) Diskriminacija zaradi katere koli osebne okoliščine je prepovedana.

5. člen **(enako obravnavanje)**

(1) Enako obravnavanje pomeni odsotnost neposredne in posredne diskriminacije zaradi katere koli osebne okoliščine osebe, kakor tudi odsotnost katerega koli drugega ravnanja, ki v skladu s tem zakonom pomeni diskriminacijo.

- (2) Enako obravnavanje v skladu s tem zakonom je zagotovljeno tudi:
- osebi, ki je dejansko ali pravno povezana z osebo z določeno osebno okoliščino,
 - osebi, ki je diskriminirana zaradi napačnega sklepanja o obstoju določene osebne okoliščine.

6. člen

(neposredna in posredna diskriminacija)

(1) Neposredna diskriminacija obstaja, če je oseba ali skupina oseb zaradi določene osebne okoliščine bila, je ali bi lahko bila v enakih ali podobnih situacijah obravnavana manj ugodno, kot se obravnava, se je obravnavala ali bi se obravnavala druga oseba ali skupina oseb.

(2) Posredna diskriminacija obstaja, kadar je oseba ali skupina oseb z določeno osebno okoliščino bila, je ali bi lahko bila zaradi navidezno nevtralne določbe, merila ali prakse v manj ugodnem položaju kot druge osebe, razen če ta določba, merilo ali praksa objektivno temelji na legitimnem cilju in so sredstva za doseganje tega cilja ustrezna in nujno potrebna.

7. člen

(druge oblike diskriminacije)

Diskriminacija vključuje tudi:

- nadlegovanje in spolno nadlegovanje ter vsako manj ugodno obravnavanje osebe zaradi zavrnitve ali dopuščanja takega vedenja,
- odredbo, ukaz ali drugo navodilo, da naj se osebo diskriminira zaradi določene osebne okoliščine (v nadaljnjem besedilu: navodila za diskriminacijo),
- pozivanje k diskriminaciji,
- povračilne ukrepe (v nadaljnjem besedilu: viktimizacija).

8. člen

(nadlegovanje in spolno nadlegovanje)

(1) Nadlegovanje je nezaželeno ravnanje, povezano s katero koli osebno okoliščino, ki ima učinek ali namen ustvarjati zastrašujoče, sovražno, ponižujoče, sramotilno ali žaljivo okolje za osebo in žali njeno dostojanstvo.

(2) Spolno nadlegovanje je kakršna koli oblika neželenega verbalnega, neverbalnega ali fizičnega ravnanja ali vedenja spolne narave z učinkom ali namenom prizadeti dostojanstvo osebe, zlasti kadar gre za ustvarjanje zastraševalnega, sovražnega, ponižujočega, sramotilnega ali žaljivega okolja.

9. člen

(navodila za diskriminacijo)

Navodila za diskriminacijo so vsakršna navodila, katerih posledica je bila, je ali bi lahko bila diskriminacija v smislu tega zakona, kar vključuje tudi navodilo, da se diskriminacije ne prepreči oziroma odpravi.

10. člen (pozivanje k diskriminaciji)

(1) Pozivanje k diskriminaciji pomeni vsako spodbujanje drugih oseb k dejanjem, katerih posledica je bila, je ali bi lahko bila diskriminacija po določbah tega zakona. K hujšim prepovedanim ravnanjem šteje zlasti podajanje ali širjenje rasističnih, versko, narodnostno in spolno razlikovalnih pozivov, napeljevanje, ščuvanje, hujskanje k sovraštvu in diskriminaciji ter širše javno pozivanje, ki spodbuja k diskriminaciji.

(2) Kot diskriminacija je prepovedano tudi javno opravičevanje zapostavljanja ali preziranja oseb ali skupine oseb zaradi osebnih okoliščin iz 1. člena tega zakona, kot tudi opravičevanje idej o prevladi ali večvrednosti osebe ali skupine oseb z določenimi značilnostmi, ki izvirajo iz navedenih osebnih okoliščin nad tistimi, ki niso člani te skupine.

11. člen (viktimizacija)

Viktimizacija je izpostavljanje diskriminirane osebe ali osebe, ki ji pomaga, neugodnim posledicam zaradi njenega ukrepanja, katerega namen je preprečiti ali odpraviti diskriminacijo.

12. člen (hujše oblike diskriminacije)

Za hujše oblike diskriminacije štejejo:

- večkratna diskriminacija, ki je podana, kadar je oseba diskriminirana zaradi več osebnih okoliščin hkrati,
- množična diskriminacija, ki je podana, kadar je s spornim ravnanjem diskriminiranih več oseb hkrati, zlasti če je motivirana s sovraštvom ali prezirom do oseb z določeno osebno okoliščino,
- dolgotrajna oziroma ponavljajoča se diskriminacija,
- diskriminacija, ki vsebuje ali bi lahko vsebovala težko popravljive posledice za diskriminirano osebo glede povzročitve škode njenemu pravnemu položaju, pravicam ali obveznostim, zlasti če je storjena v razmerju do otrok ali drugih slabotnih oseb.

13. člen (izjeme od prepovedi neposredne diskriminacije)

(1) Ne glede na prvi odstavek 5. člena tega zakona neenako obravnavanje zaradi določene osebne okoliščine ne pomeni diskriminacije po tem zakonu, če takšno različno obravnavanje temelji na legitimnem cilju in so sredstva za doseganje tega cilja ustrezna, potrebna in sorazmerna. Ne glede na prejšnji stavek je neenako obravnavanje na področjih iz prve do četrte alineje prvega odstavka 2. člena tega zakona zaradi spola, rase ali narodnosti, vere ali prepričanja, invalidnosti, starosti ali spolne usmerjenosti vedno prepovedano, razen v primerih, določenih v tem ali drugem zakonu.

(2) Ne glede na prvi odstavek 5. člena tega zakona neenako obravnavanje na področjih iz prve do četrte alineje prvega odstavka 2. člena tega zakona zaradi spola, rase ali narodnosti, vere ali prepričanja, invalidnosti, starosti ali spolne usmerjenosti ne pomeni diskriminacije, če zaradi narave določene poklicne dejavnosti ali konteksta njenega opravljanja taka značilnost predstavlja bistveno in odločilno poklicno zahtevo, pod pogojem, da je cilj legitim, zahteva pa ustrezna, potrebna in sorazmerna.

(3) Ne glede na prvi odstavek 5. člena tega zakona neenako obravnavanje zaradi starosti na področjih iz prve do četrte alineje prvega odstavka 2. člena tega zakona ne pomeni diskriminacije, če je to objektivno in razumno utemeljeno z legitimnim ciljem, vključno z legitimnimi cilji politike zaposlovanja, trga dela in poklicnega usposabljanja, in če so sredstva za doseg tega cilja ustrezna, potrebna in sorazmerna.

(4) Ne glede na prvi odstavek 5. člena tega zakona neenako obravnavanje na področjih iz prve do četrte alineje prvega odstavka 2. člena tega zakona zaradi vere ali prepričanja posameznika pri poklicnem delu v cerkvah in drugih verskih skupnostih ali v drugih javnih ali zasebnih organizacijah, katerih etika temelji na veri ali prepričanju, ne pomeni diskriminacije, če zaradi narave tega dela ali zaradi konteksta, v katerem se izvaja, vera ali prepričanje predstavlja legitimno in upravičeno poklicno zahtevo glede na etiko organizacije.

(5) Ne glede na prvi odstavek 5. člena tega zakona neenako obravnavanje v zvezi z ugodnejšim varstvom žensk zaradi nosečnosti in materinstva na področjih iz prve do četrte alineje prvega odstavka 2. člena tega zakona ne pomeni diskriminacije.

(6) Ne glede na prvi odstavek tega člena je na področjih iz pete do osme alineje prvega odstavka 2. člena tega zakona neenako obravnavanje zaradi spola, narodnosti, rase ali etničnega porekla vedno prepovedano, razen če gre za zagotavljanje blaga ali storitev izključno ali predvsem osebam enega spola, če takšno različno obravnavanje upravičuje legitimen cilj in so sredstva za doseganje tega cilja ustrezna, potrebna in sorazmerna.

3. Spodbujanje enakega obravnavanja

14. člen (nosilci nalog)

(1) Državni organi, lokalne skupnosti, samoupravne narodne skupnosti in nosilci javnih pooblastil na svojem področju v okviru svojih pristojnosti ustvarjajo pogoje za enako obravnavanje vseh oseb, ne glede na katero koli osebno okoliščino, z osveščanjem in spremljanjem položaja na tem področju ter z ukrepi normativne in politične narave.

(2) Ministrstva in vladne službe, pristojne za področja iz 2. člena tega zakona oziroma za skupine oseb z določeno osebno okoliščino, pripravijo predloge ukrepov na svojem delovnem področju.

15. člen (sodelovanje s socialnimi partnerji in nevladnimi organizacijami)

Vlada Republike Slovenije (v nadaljnjem besedilu: vlada) in drugi državni organi pri oblikovanju rešitev in predlogov za doseganje namena tega zakona sodelujejo s socialnimi partnerji in društvi, ustanovami ali zasebnimi zavodi (v nadaljnjem besedilu: nevladne organizacije), ki delujejo na področju enakega obravnavanja, varstva človekovih pravic in temeljnih svoboščin, varstva pred diskriminacijo ranljivih skupin ali pravne ali socialne pomoči diskriminiranim osebam.

16. člen (zbiranje podatkov)

(1) Zagovornik in pristojne inšpekcije iz 44. člena tega zakona zbirajo anonimizirane podatke o številu obravnavanih primerov diskriminacije po posameznih osebnih okoliščinah, po oblikah diskriminacije in po posameznih področjih iz 2. člena tega zakona. Inšpekcije enkrat letno posredujejo te podatke zagovorniku.

(2) Podatki iz prejšnjega odstavka se zbirajo in uporabljajo za namene spremljanja, načrtovanja in vodenja nediskriminacijske politike ter za znanstvenoraziskovalne namene.

17. člen (posebni ukrepi za zagotavljanje enakosti)

(1) Posebni ukrepi so začasni ukrepi, ki imajo za cilj zagotoviti uresničevanje pravice do enakega obravnavanja, enake možnosti ali dejansko enakost in udeležbo na področjih družbenega življenja oseb, ki so v manj ugodnem položaju zaradi določene osebne okoliščine. Posebni ukrepi se sprejmejo z namenom preprečevanja ali odpravljanja posledic takšnega položaja oziroma predstavljajo nadomestilo za manj ugoden položaj.

- (2) Posebni ukrepi so zlasti:
- spodbujevalni ukrepi, ki dajejo posebne ugodnosti ali uvajajo posebne spodbude za osebe v manj ugodnem položaju na določenem področju ali v določenem okolju,
 - pozitivni ukrepi, ki ob enakem izpolnjevanju predpisanih meril in pogojev dajejo prednost osebam z določeno osebno okoliščino in se lahko uporabijo zlasti, kadar pri teh osebah obstaja očitno nesorazmerje v možnostih dostopa do uveljavljanja pravic, dobrin, storitev ali ugodnosti.

18. člen (sprejemanje posebnih ukrepov)

(1) Posebne ukrepe lahko pod pogoji iz tega zakona sprejmejo državni organi, samoupravne lokalne skupnosti, nosilci javnih pooblastil, delodajalci, vzgojno-izobraževalne institucije, gospodarski subjekti in drugi subjekti glede na naravo dela in področje delovanja na področjih iz 2. člena tega zakona.

(2) Posebni ukrepi zasledujejo legitimen cilj odprave manj ugodnega položaja oseb z določeno osebno okoliščino, utemeljen na analizah o obstoju manj ugodnega položaja, ter so potrebno in ustrezno sredstvo za odpravo takšnega položaja. Subjekti iz prejšnjega odstavka, ki sprejmejo posebne ukrepe, redno preverjajo njihovo utemeljenost oziroma upravičenost njihovega nadaljnega izvajanja. Če ugotovijo, da je cilj njihovega izvajanja dosežen, jih nemudoma prenehajo izvajati.

4. Zagovornik

19. člen (položaj zagovornika)

(1) Zagovornik deluje kot samostojen državni organ, s pristojnostmi, kot jih določa ta zakon.

(2) Zagovornik opravlja svoje naloge po tem zakonu ali po drugih zakonih samostojno v okviru in na podlagi ustave in zakonov.

20. člen **(samostojnost zagovornika)**

Zagovorniku se ne sme dajati obvezujočih napotkov, ki bi se nanašali na strokovna vprašanja v zvezi z njegovim delom, zlasti glede:

- vsebine objavljenih študij in raziskav s področja diskriminacije ter odločitev o izdelavi raziskav v zvezi z diskriminacijo na določenem področju ali glede skupine oseb z določeno osebno okoliščino;
- priporočil, ki jih zagovornik daje v zvezi z ugotovljeno diskriminacijo državnim organom, lokalnim skupnostim ali nosilcem javnih pooblastil in drugim subjektom po tem zakonu;
- vsebine poročil, ki jih zagovornik objavi v zvezi z ugotovljeno diskriminacijo;
- odločitve zagovornika v obravnavanem primeru;
- odločitve o tem, ali bo v konkretnem primeru sodeloval v sodnem postopku v skladu s tem zakonom.

21. člen **(naloge in pooblastila zagovornika)**

Naloge zagovornika so:

- opravlja neodvisne raziskave o položaju oseb z določeno osebno okoliščino, zlasti spola, narodnosti, rase ali etničnega porekla, vere ali prepričanja, invalidnosti, starosti in spolne usmerjenosti ter ostalih vprašanj v zvezi z diskriminacijo oseb z določeno osebno okoliščino;
- objavlja neodvisna poročila in daje priporočila državnim organom, lokalnim skupnostim, nosilcem javnih pooblastil, delodajalcem, gospodarskim subjektom in drugim subjektom v zvezi z ugotovljenim položajem oseb z določeno osebno okoliščino, in sicer glede preprečevanja in odpravljanja diskriminacije ter sprejemanja posebnih in drugih ukrepov za odpravo diskriminacije;
- opravlja naloge inšpekcijskega nadzora na podlagi predlogov iz 5. poglavja tega zakona glede spoštovanja določb tega ali drugega zakona, ki določa njegovo pristojnost;
- zagotavlja neodvisno pomoč diskriminiranim osebam pri uveljavljanju njihovih pravic v zvezi z varstvom pred diskriminacijo v smislu svetovanja in pravne pomoči strankam v drugih upravnih in sodnih postopkih, povezanih z diskriminacijo;
- osvešča splošno javnost o diskriminaciji in ukrepih za njeno preprečevanje;
- spremlja splošno stanje v Republiki Sloveniji na področju varstva pred diskriminacijo in položaja oseb z določenimi osebnimi okoliščinami;
- predlaga sprejetje posebnih ukrepov za izboljšanje položaja oseb, ki so v manj ugodnem položaju zaradi določene osebne okoliščine;
- sodeluje v sodnih postopkih zaradi diskriminacije v skladu s tem zakonom;
- zagotavlja izmenjavo razpoložljivih informacij o diskriminaciji z organi Evropske unije;
- opravlja druge naloge, določene s tem zakonom.

22. člen **(poročila)**

(1) Zagovornik Državnemu zboru Republike Slovenije (v nadaljnjem besedilu: državni zbor) z rednimi letnimi ali posebnimi poročili poroča o svojem delu in ugotovitvah o obstoju diskriminacije posameznih skupin oseb z določeno osebno okoliščino.

(2) Redno letno poročilo zagovornik predloži državnemu zboru najpozneje do 30. aprila za preteklo leto.

(3) Državni zbor v skladu s svojimi pristojnostmi sprejme opredelitve in priporočila glede poročil iz prvega odstavka tega člena. Vlada poda predhodno mnenje o poročilih.

(4) Osebni podatki pobudnikov se v poročilih iz prvega odstavka tega člena uporabijo v anonimizirani obliki.

23. člen (imenovanje zagovornika)

(1) Zagovornika imenuje državni zbor na predlog predsednice oziroma predsednika republike (v nadaljnjem besedilu: predsednik republike). Za zagovornika je lahko imenovana oseba, ki na dan poteka roka iz javnega poziva izpolnjuje naslednje pogoje:

- ima državljanstvo Republike Slovenije,
- ima univerzitetno izobrazbo družboslovne ali humanistične smeri ali visoko strokovno izobrazbo iste smeri s specializacijo oziroma magisterijem ali izobrazbo iste smeri, pridobljeno po študijskem programu druge stopnje v skladu z zakonom, ki ureja visoko šolstvo,
- ima najmanj pet let delovnih izkušenj, od tega najmanj tri leta na področju uresničevanja načela enakosti ali človekovih pravic in temeljnih svoboščin,
- ni članica organov politične stranke,
- ni bila pravnomočna obsojena na nepogojno kazen zapora in
- ni v kazenskem postopku za kaznivo dejanje, ki se preganja po uradni dolžnosti.

(2) Zagovornik je imenovan za dobo petih let in je lahko največ enkrat ponovno imenovan.

24. člen (javni poziv)

(1) Zagovornik obvesti predsednika republike o izteku njegovega mandata vsaj šest mesecev pred iztekom.

(2) Javni poziv za zbiranje predlogov možnih kandidatk oziroma kandidatov (v nadaljnjem besedilu: kandidat) za zagovornika se objavi v 30 dneh po prejemu obvestila iz prejšnjega odstavka v Uradnem listu Republike Slovenije.

(3) Rok za prijavo ne sme biti daljši od 30 dni, v primeru predčasnega prenehanja mandata pa ne daljši od 15 dni po objavi poziva.

(4) Predlogi morajo biti obrazloženi, posebej mora biti priloženo pisno soglasje možnega kandidata, da je kandidaturo pripravljen sprejeti.

25. člen (predlog predsednika republike)

(1) Predsednik republike predlaga kandidata za prosto mesto zagovornika izmed predlaganih kandidatov, lahko pa predlaga tudi druge kandidate. Predsednik republike lahko državnemu zboru predlaga tudi več kandidatov.

(2) Predsednik republike obrazložen predlog s priloženim pisnim soglasjem kandidata posreduje državnemu zboru.

(3) Predsednik republike predlog poda najpozneje v 30 dneh po izteku roka iz tretjega odstavka prejšnjega člena.

26. člen (glasovanje o kandidatu)

(1) Državni zbor mora glasovati o predlaganem kandidatu za zagovornika v 30 dneh po predložitvi obrazloženega predloga predsednika republike.

(2) Do začetka glasovanja lahko kandidat odstopi od kandidature.

(3) Če je predsednik republike predlagal več kandidatov, se vrstni red kandidatov na glasovnici določi z žrebom. Če v prvem krogu glasovanja noben kandidat ni dobil predpisane večine, se volitve ponovijo med kandidati, ki so dobili največ glasov.

27. člen (postopek v primeru nezadostnega števila glasov)

(1) Če predlagani kandidat za zagovornika ne dobi potrebne večine poslanskih glasov, predsednik državnega zbora o tem takoj obvesti predsednika republike, ki najpozneje v sedmih dneh po dnevu glasovanja v državnem zboru sporoči predsedniku državnega zbora svojo odločitev o nadaljnjem postopku za izvolitev zagovornika.

(2) Če zagovornik tudi na podlagi novega obrazloženega predloga predsednika republike ni izvoljen, se volitve opravijo na podlagi novega postopka v skladu s 24. in 25. členom tega zakona. V tem primeru predsednik republike poziv objavi najpozneje v sedmih dneh po dnevu ponovnega glasovanja v državnem zboru. Rok za zbiranje predlogov možnih kandidatov ne sme biti daljši od 15 dni po objavi poziva.

28. člen (status zagovornika in njegova razrešitev)

(1) Zagovornik ima status funkcionarja.

(2) Zagovornika lahko državni zbor predčasno razreši samo:

- če to sam zahteva,
- če ne izpolnjuje več pogojev za opravljanje funkcije iz prvega odstavka 23. člena tega zakona,
- zaradi trajne izgube delovne zmožnosti za opravljanje svoje funkcije ali
- če se pri njem ugotovijo kršitve zakona ali ustave, ki onemogočajo zakonito ali samostojno izvajanje njegove funkcije po tem zakonu.

(3) Postopek za razrešitev zagovornika se začne na predlog predsednika republike.

29. člen (nezdružljivost funkcij)

(1) Funkcija zagovornika ni združljiva s funkcijami v državnih organih, organih lokalnih skupnosti, organih političnih strank in sindikatov ter z drugimi funkcijami in dejavnostmi, ki po zakonu niso združljive z opravljanjem javne funkcije.

(2) Funkcija, ki ni združljiva s funkcijo zagovornika, zagovorniku z dnem nastopa funkcije preneha ali miruje, če tako določa zakon.

30. člen **(strokovna služba zagovornika)**

(1) Zagovornik ima strokovno službo, ki opravlja strokovne, administrativne in druge naloge.

(2) Javni uslužbenci iz strokovne službe lahko po pooblastilu zagovornika opravljajo naloge vodenja postopkov iz 5. poglavja tega zakona.

31. člen **(proračun zagovornika)**

Sredstva za delo zagovornika se zagotavljajo iz proračuna Republike Slovenije in jih določi državni zbor.

32. člen **(sedež in organiziranost)**

(1) Sedež zagovornika je v Ljubljani.

(2) Naziv organa je »Zagovornik načela enakosti« oziroma »Zagovornica načela enakosti«.

(3) Zagovornik svojo organiziranost in postopek uredi s poslovnikom in drugimi splošnimi akti.

5. Postopek pri zagovorniku v primeru diskriminacije

33. člen **(postopek na predlog diskriminirane osebe)**

(1) Oseba, ki meni, da je bila diskriminirana, lahko pri zagovorniku vloži predlog za obravnavo.

(2) Oseba iz prejšnjega odstavka ima položaj stranke v postopku.

(3) Oseba iz prvega odstavka tega člena lahko predlog za obravnavo umakne do vročitve odločitve zagovornika.

34. člen **(postopek po uradni dolžnosti)**

(1) Zagovornik lahko začne obravnavo diskriminacije po uradni dolžnosti, če je o obstoju diskriminacije seznanjen na podlagi anonimnega predloga, predloga tretje osebe ali na drug način.

(2) Za obravnavo po uradni dolžnosti zagovornik pridobi soglasje diskriminirane osebe, razen če diskriminirane osebe ni mogoče določiti ali je diskriminirana (večja) skupina oseb ali gre za primer, ki je splošno pomemben za varstvo pred diskriminacijo, kar zagovornik oceni za vsak primer posebej.

(3) Diskriminirana oseba, ki ni predlagateljica, ima pravico udeleževati se postopka.

35. člen (splošni določbi)

(1) Postopek pri zagovorniku je za stranke brezplačen.

(2) Stranke imajo pravico vpogleda v spis zadeve, ki ga zagovornik vodi v zvezi z obravnavanim primerom, razen v občutljive osebne podatke, ki jih kot takšne opredeli zagovornik.

36. člen (osebni podatki)

(1) Predlog za potrebe obravnavanja in nadzorov po tem zakonu vsebuje vsaj naslednje sestavine:

- osebno ime oziroma firmo oziroma drug naziv predlagatelja, naslov stalnega ali začasnega prebivališča oziroma sedež;
- navedbo nasprotne strani oziroma kršitelja, če je ta predlagatelju znan, njegov naslov stalnega ali začasnega prebivališča oziroma sedež;
- navedbo okoliščin, osebnih imen in kontaktnih podatkov morebitnih prič ali drugih podatkov v zvezi z zadevo, ki izkazujejo, da je prišlo do diskriminacije;
- kontaktni podatki predlagatelja;
- lastnoročni podpis predlagatelja.

(2) Če je predlog anonimen, zadoščajo podatki iz druge in tretje alineje prejšnjega odstavka.

37. člen (postopek)

(1) Po prejetju predloga zagovornik preveri navedbe pri kršitelju oziroma drugih subjektih, od katerih lahko zahteva posredovanje tistih podatkov in dokumentov, ki so v skladu z načelom sorazmernosti nujno potrebni za obravnavo posameznega primera za ugotovitev obstoja diskriminacije. Državni organi, lokalne skupnosti, nosilci javnih pooblastil ter pravne in fizične osebe zagovorniku na njegovo zahtevo brezplačno posredujejo vse podatke, tudi osebne, in dokumente, ki jih zagovornik nujno potrebuje za ugotovitev, ali v obravnavanem primeru obstaja diskriminacija. Prejšnji stavek ne velja za posredovanje podatkov iz zaupnih razmerij, določenih z zakonom, ali za podatke, za pridobitev katerih je potrebna predhodna odločba sodišča Republike Slovenije.

(2) V primeru viktimizacije lahko zagovornik pozove kršitelja, da z ustreznimi ukrepi zavaruje diskriminirano osebo ali osebo, ki ji pomaga, pred viktimizacijo oziroma odpravi nastale posledice viktimizacije.

(3) V postopku iz prvega odstavka tega člena zagovornik lahko, v kolikor je to v skladu z načelom sorazmernosti nujno potrebno za obravnavo posameznega primera, zahteva posredovanje osebnih podatkov, kot na primer:

- osebno ime,
- rojstni podatki (dan, mesec, leto, kraj),
- spol,
- naslov stalnega oziroma začasnega prebivališča,
- državljanstvo,
- funkcija, položaj ali status v določenem subjektu,
- plače, drugi dohodki oziroma premoženjsko stanje,
- napredovanja in drugi pogoji dela,
- družinski status,
- zdravstveno stanje,
- status aktivnosti,
- članstvo v sindikatu ali drugih organizacijah.

38. člen **(ocena ustavnosti in zakonitosti)**

Če zagovornik oceni, da je kakšen zakon ali drug predpis diskriminatoren, o tem lahko obvesti predlagatelja postopka za oceno ustavnosti in zakonitosti ali z zahtevo začne postopek za oceno ustavnosti oziroma zakonitosti predpisa ali splošnega akta, izdanega za izvrševanje javnih pooblastil.

6. Posebnosti pravnega varstva pred diskriminacijo

39. člen **(pravno varstvo)**

(1) Oseba, ki meni, da je bila ali je diskriminirana, lahko s tožbo zahteva prenehanje diskriminacije, izplačilo nadomestila zaradi diskriminacije oziroma objavo sodbe v medijih.

(2) Diskriminirana oseba je zaradi izpostavljenosti diskriminaciji upravičena do denarnega nadomestila, ki ga izplača povzročitelj diskriminacije. Denarno nadomestilo se prizna v znesku od 500 do 5.000 eurov.

(3) Pri določitvi višine nadomestila se upošteva trajanje diskriminacije, izpostavljenost hujšim oblikam diskriminacije in druge okoliščine primera.

(4) Zahtevi za objavo sodbe v medijih se ugodi, če sodišče glede na okoliščine primera oceni, da je objava sodbe potrebna zaradi odprave posledic diskriminacije ali zaradi preprečevanja diskriminacije v drugih podobnih primerih. Sodba se objavi v anonimizirani obliki.

(5) Za odločanje o tožbi iz tega člena se uporabljajo določbe zakona, ki ureja pravdni postopek.

40. člen **(obrnjeno dokazno breme)**

(1) Kadar diskriminirana oseba v postopku pri zagovorniku, pristojni inšpekciji ali drugem postopku, v katerem zahteva obravnavo diskriminacije, izkaže dejstva, ki upravičujejo domnevo, da je bila kršena prepoved diskriminacije, mora kršitelj dokazati, da v obravnavanem primeru ni kršil te prepovedi, oziroma da je neenako obravnavanje dopustno v skladu s tem zakonom.

(2) Prejšnji odstavek se ne uporablja v kazenskem postopku.

41. člen (vloga zagovornika in nevladnih organizacij)

(1) Ne glede na določbe zakona, ki ureja pravdni postopek, lahko diskriminirana oseba za zastopanje v sodnih postopkih iz 39. člena tega zakona pooblasti zagovornika ali nevladno organizacijo, ki deluje na področju varstva pred diskriminacijo in varstva človekovih pravic. V imenu zagovornika ali nevladne organizacije lahko opravlja procesna dejanja le oseba, ki je zaposlena pri zagovorniku ali je predstavnik nevladne organizacije in ima opravljen pravniški državni izpit.

(2) Šteje se, da gre za nevladno organizacijo, ki deluje na področju varstva pred diskriminacijo in varstva človekovih pravic, če ima priznan status delovanja v javnem interesu na področju varstva pred diskriminacijo ali varstva človekovih pravic.

(3) Status društva v javnem interesu na področju iz prejšnjega odstavka podeli pristojno ministrstvo v skladu z zakonom, ki ureja društva in v skladu s pravilnikom, ki ga sprejme pristojno ministrstvo. Status delovanja v javnem interesu na področju varstva pred diskriminacijo ali varstva človekovih pravic lahko pridobijo tudi druge nevladne organizacije, pri čemer se smiselno uporabljajo določbe o statusu društva v javnem interesu, določene s tem zakonom in zakonom, ki ureja društva.

(4) Zagovornik ali predstavnik nevladne organizacije iz prejšnjega odstavka lahko diskriminirano osebo spremlja v sodnih postopkih iz 39. člena tega zakona, ne da bi jo zastopala, če diskriminirana oseba s tem soglaša. Za prisotnost spremljevalca v sodnih postopkih zadostuje, da diskriminirana oseba pred pričetkom postopka ali v postopku izjavi, da jo določena oseba spremlja in da želi, da je v postopku prisotna.

7. Nadzor nad izvajanjem zakona

42. člen (inšpekcijski nadzor)

(1) Inšpekcijski nadzor nad izvajanjem določb tega zakona opravljajo zagovornik in pristojne inšpekcije. Zagovornik pri izvajanju inšpekcijskega nadzora uporablja določbe zakona, ki ureja inšpekcijski nadzor in določbe zakona, ki ureja splošni upravni postopek, če ta zakon ne določa drugače.

(2) V okviru inšpekcijskega nadzora zagovornik in pristojna inšpekcija nadzorujeta izvajanje določb tega in drugih zakonov glede prepovedi posameznih oblik diskriminacije na področjih iz 2. člena tega zakona.

(3) Če inšpekcijski nadzor pokaže, da je bila kršena prepoved diskriminacije iz 45. člena tega zakona, lahko zagovornik:

- odredi odpravo nepravilnosti, ugotovljenih pri izvajanju inšpekcijskega nadzora, v roku, ki ga določi,

- predlaga sprejetje ustreznih ukrepov za preprečitev nadaljnje diskriminacije oziroma odpravo posledic diskriminacije, v roku, ki ga določi,
- prepove nadaljnjo diskriminacijo.

(4) Če zagovornik presodi, da izdaja odločbe iz prejšnjega odstavka v konkretnem primeru ne bi bila smiselna, lahko primer takoj odstopi pristojni inšpekciji, da začne postopek o prekršku.

(5) Zoper odločitev zagovornika iz tretjega odstavka tega člena ni pritožbe, dovoljen pa je upravni spor, ki ne zadrži izvršitve odločitve zagovornika. V upravnem sporu odloča Upravno sodiščem Republike Slovenije na sedežu v Ljubljani.

(6) Kršitelj zagovorniku poroča o izvršitvi odločitve zagovornika iz prve in druge alineje tretjega odstavka tega člena v osmih dneh po poteku roka.

43. člen (odstop zadeve pristojni inšpekciji)

Če kršitelj v postavljenem roku ne izvrši odločbe iz prejšnjega člena, zagovornik pa meni, da je bila kršena prepoved diskriminacije, pripravi predlog za uvedbo postopka o prekršku v skladu z zakonom, ki ureja prekrške, in ga pošlje pristojni inšpekciji v nadaljnjo obravnavo. Pristojna inšpekcija mora primer obravnavati in o odločitvi obvestiti tudi zagovornika.

44. člen (prekrškovni organ)

(1) Prekrškovni organ po tem zakonu so pristojne inšpekcije, ki so na posameznem upravnem področju po zakonu pristojne za inšpekcijski nadzor na področju, na katerem je prišlo do diskriminacije.

(2) Pristojne inšpekcije vodijo postopek o prekršku in o njem odločajo na podlagi predpisov, ki urejajo njihovo delovanje v okviru pristojnosti, ki jih imajo v skladu z zakonom.

8. Kazenska določba

45. člen (globe)

(1) Z globo od 3.000 eurov do 20.000 eurov se kaznuje pravna oseba, samostojni podjetnik posameznik oziroma posameznik, ki samostojno opravlja dejavnost, če na področjih iz 2. člena tega zakona:

- osebo izpostavlja diskriminaciji (6. člen),
- osebo izpostavlja nadlegovanju ali spolnemu nadlegovanju (8. člen),
- da navodila za diskriminacijo (9. člen),
- viktimizira osebo, ki pomaga diskriminirani osebi (11. člen).

(2) Z globo od 3.000 do 30.000 eurov se kaznuje pravna oseba, samostojni podjetnik posameznik oziroma posameznik, ki samostojno opravlja dejavnost, če na področjih iz 2. člena tega zakona viktimizira diskriminirano osebo (11. člen) ali če izpostavlja osebo ali več oseb hujšim oblikam diskriminacije (12. člen).

(3) Posameznik, ki stori prekršek iz prvega odstavka tega člena, se kaznuje z globo od 250 do 1.200 evrov.

(4) Posameznik, ki stori prekršek iz drugega odstavka tega člena, se kaznuje z globo od 500 do 3.000 evrov.

(5) Odgovorna oseba v državnem organu ali v samoupravni lokalni skupnosti, odgovorna oseba pravne osebe ali odgovorna oseba samostojnega podjetnika posameznika oziroma posameznika, ki samostojno opravlja dejavnost, pri katerem je bil storjen prekršek iz prvega odstavka tega člena, se kaznuje z globo od 250 do 2.500 evrov.

(6) Odgovorna oseba v državnem organu ali v samoupravni lokalni skupnosti, odgovorna oseba pravne osebe ali odgovorna oseba samostojnega podjetnika posameznika oziroma posameznika, ki samostojno opravlja dejavnost, pri katerem je bil storjen prekršek iz drugega odstavka tega člena, se kaznuje z globo od 500 do 5.000 evrov.

9. Prehodne in končne določbe

46. člen (postopki v teku)

Obravnavanje pobud diskriminiranih oseb, vloženi pred uveljavitvijo tega zakona, in postopki o prekrških, začeti pred uveljavitvijo tega zakona se dokončajo po določbah Zakona o uresničevanju načela enakega obravnavanja (Uradni list RS, št. 93/07 – uradno prečiščeno besedilo).

47. člen (imenovanje zagovornika)

(1) Državni zbor imenuje zagovornika na predlog predsednika republike po tem zakonu v šestih mesecih od uveljavitve tega zakona.

(2) Dosedanji zagovornik načela enakosti z dnem uveljavitve tega zakona nadaljuje z delom do imenovanja zagovornika iz prejšnjega odstavka po določbah Zakona o uresničevanju načela enakega obravnavanja (Uradni list RS, št. 93/07 – uradno prečiščeno besedilo).

(3) Dosedanji zagovornik načela enakosti ima v primeru, da ni ponovno imenovan za zagovornika po tem zakonu in se ne more zaposliti na drugem ustreznem delovnem mestu v javni upravi, pravico do treh mesečnih nadomestil plače v višini 80 odstotkov zadnje mesečne plače, ki jo je prejel, ko je opravljal naloge zagovornika načela enakosti po Zakonu o uresničevanju načela enakega obravnavanja (Uradni list RS, št. 93/07 – uradno prečiščeno besedilo).

48. člen (plačni razred zagovornika)

Do spremembe zakona, ki ureja sistem plač v javnem sektorju, se za zagovornika kot funkcionarja po tem zakonu določi 55. plačni razred.

49. člen

(prevzem zadev)

Zagovornik prevzame vse nedokončane zadeve in arhiv zagovornika načela enakosti.

**50. člen
(opravljanje administrativno-tehničnih nalog)**

Ministrstvo za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti še dve leti od uveljavitve tega zakona opravlja administrativno-tehnične naloge za delovanje zagovornika.

**51. člen
(poslovník zagovornika)**

Zagovornik izda poslovnik iz tretjega odstavka 32. člena tega zakona v treh mesecih od imenovanja.

**52. člen
(prenehanje veljavnosti)**

Z dnem uveljavitve tega zakona prenehajo veljati 20. do vključno 29. člen Zakona o enakih možnostih žensk in moških (Uradni list RS, št. 59/02 in 61/07 – ZUNEO-A) in Zakon o uresničevanju načela enakega obravnavanja (Uradni list RS, št. 50/04, 61/07 in 93/07 – uradno prečiščeno besedilo).

**53. člen
(začetek veljavnosti)**

Ta zakon začne veljati petnajsti dan po objavi v Uradnem listu Republike Slovenije.

Št. 000-04/16-6/33
Ljubljana, dne 21. aprila 2016
EPA 1041-VII

Državni zbor
Republike Slovenije
dr. Milan Brglez l.r.
Predsednik